

„Megőrzésre átvettük töletek...”

mondta a nedeci vármúzeum igazgatónöje magyar látogatóinak, akik a Trianon után Magyarországtól Lengyelországhoz került területeket kutatták. Az Érdi Lengyel-Magyar Kulturális Egyesület is ezeket a területeket kereste fel, de a tanulmányút a Magas-Tátra lengyel oldalának és Zakopanének a megismerését is megcélozta.

A több mint 40 fős csoport augusztus 18-án indult útnak, Ipolyság, Zólyom, Dóval útvonalon jutottunk el Árvának abba a részébe, amelyet 1920-ban Lengyelországnak ítétek (egyébként Csehszlovákia kapta volna a 12 Árva megyei falut is). A számomra nehezen kimondható Zubrzyca Górna helyett előszeretettel mondtam Felsőbölényest, hiszen nemcsak a skanzenben előforduló magyar feliratok tanúskodnak a Magyarországhoz tartozásról, hanem a települések elnevezései is. Az elmagyarosodott, de lengyel eredetű Moniak-család által alapított skanzenben képet kaptunk a paraszti életmódról, a kézműves iparról, de megtudtuk, hogy elnökünket, Rege Bélánét (az út főszervezőjét) személyes emlékek is fűzték az egyik házhoz (az eredeti tulajdonossal találkozott itt a faluban).

A hajdanán egyik legszakibb magyarországi településen, Orawkán, a Tátra környékének legszebb fatemplomában gyönyörködtünk. Megható volt látni a falakon, képeken a magyar történelmi alakokat, szenteket, hiszen elmondható, hogy talán itt kapjuk a legteljesebb képet az Árpád-házi szentekről! A templom körüli temetőben is magyar feliratokat láttunk, a holtak tiszteletére elénekeltük a magyar himnuszt.

Orawka után nem sokkal átléptük a régi lengyel-magyar határt és akkor már a lengyel Tátrában buszoztunk, gyönyörködhettünk egyik oldalon a magas hegyekben, másik oldalon pedig a dimbes-dombos, lankás Podháléban. Szállásunk Murzasichleben, egy családi panzióban volt. Személyes kötődés is segítette a barátkozást, de enélkül is biztosan meleg lett volna a fogadtatás az öt gyerekes család részéről. Az öt gyerek (2 évestől 18 évesig) részt vett a munkákban, felszolgáltak, mosogattak, takarítottak – és mellette vidámak voltak! Álljon itt a honlapjuk címe, megérdemlik: www.tady.com.pl

Második napon megcéloztuk a Tátra 1989 m magas csúcsát, a Kasprowyt. No, nem gyalog, hanem függővasúttal! Igaz, így is kellett jócskán gyalogolni, ami teljesítmény azért is becsülendő, mert a mi csoportunk zömmel az idősebb korosztályból került ki. A csúcson (is) ragyogó idő volt, szikrázó napsütés, gyönyörű kilátás a szomszédos hegyekre, völgyekre, tavakra. Délután Zakopanével ismerkedtünk, bár a Tátra Múzeumot valóban futva néztük meg, mert akkor már zárva volt. Hatalmas tömeg hömpölygött az utcákon, a piacon, láttuk, hogy nyáron is sokan látogatják Lengyelország legmagasabb hegységét. Megnéztük a Fatimai Szűzanya-templomot, melyet a lengyel pápa elleni, 1981-es, sikertelen merénylet után építettek, de a legöregebb zakopanói egyházi épületeket is: az öreg fatemplomot (Szent Kelemen-templom) a czestochowai Fekete-Madonna-kép másolatával, illetve a kőkápolnát a „kiválók temetőjével”. Itt van eltemetve Chalubinski, Zakopane „felfedezője, mellette gorál segítője, Sabala és számtalan egyéb híresség, sportoló, művész, hegyivezető. Piacoztunk,

söröztünk, fagyiztunk is – ki-ki kedvének megfelelően, majd pedig a Szent Kelemen templomban szentmisén vettünk részt.

Visszatérve a szállásunkra vacsora után ismerkedési estét tartottunk, amire szükség is volt, mert több új utastárs volt köztünk.

Harmadik napon a magyar nemzeti ünnep tiszteletére tartott szentmisén vettük részt a murzasichlei templomban, majd elindultunk a Morskie Oko (Halas-tó) felé. Láttuk a hatalmas, a parkolóhoz már be sem jutó autósorokat, szinte ijesztő volt. Szerencsére nekünk engedélyünk volt bemenni egészen közel (kb, másfél km-re) a tóhoz, bár a gyalogosok (akik 9 km-t tettek meg gyalog) nem örültek nekünk!

Az 1393 m magasan levő tó gyönyörű, tiszta vizű, a levegőt is „harapni” lehetett! A bátrabbak vállalkoztak az 1580 m magasan fekvő Fekete-tó fölkeresésére is, mások „csak” a Morskie Okot járták körbe.

Hazafelé ismét „magyar földre”, a Lengyelországhoz került szepességi területre (13 falu) kerültünk, fölkerestük Nedecet, a hajdani magyar határvárat. Ismertük már, egyesületünk is járt már itt, de most új, szépen berendezett enteriőröket láthattunk. És persze a kilátás is gyönyörű a Pieninekre, Czorsztyn várára, a Dunajecre. Elnökünk, vízépítő mérnök lévén, bevitt bennünket a vízeróműbe, nekem, bölcsészként is élvezetes volt hallgatni a történetét és működését.

Nedecen kicsit megijedtünk, egyik utastársunkhoz mentőt kellett hívni: mint később kiderült, vittünk magunkkal valamilyen vírust, ami először „rajta jött ki”, aztán (valószínűleg a klímaberendezés segítségével is) szépen elterjedt köztünk. De inkább már csak itthon „ért el bennünket” a baj, az út élményeit egyébként sem homályosította el!

Minden jó, ha a vége jó alapon, a negyedik napon (egy kis zakopanei piacozás, valamint a zakopanei könyvtár megtátogatása után) másik oldalról is megnéztük a Magas-Tátrát, a 4 nap alatt gyakorlatilag szinte körbejártuk! A Szepesség történetével is megismerkedve megálltunk Nagyörben, ahol Mednyánszky Lászlóra, Czóbel Margitra emlékeztünk és jót sétáltunk a parkban és a Poprád folyó partján, majd Poprád Szepesszombat nevű városrészében megtekintettük az 1848-as emlékművet, a Mátyás-émléktáblát. És persze gyönyörködtünk a főtér szász házaiban – ahol már nem szászok élnek.

Az autóbusszal átjöttünk az Alacsony-Tátra és a Szlovák (Felvidéki)-Paradicsom területén, láttuk a buszból Fülek várát, de már csak Magyarországon álltunk meg legközelebb.

Az út során megtettünk kb. 1200 km-t, (és szinte alig hagytuk el a régi Magyarország területét!), érintettünk jelentős folyókat (Ipoly, Garam, Árva, Dunajec, Poprád), „átkeltünk” a Kárpátokon, láttuk a Magas-Tátrát belülről és több irányból, megemlékeztünk a magyar és lengyel történelem közös pontjairól, természetesen beszéltünk Felvidék 1920 előtt és utáni történetéről.

Gyarapodtunk tudásban, információkban, élményekben is, de talán a legfontosabb, hogy valamiféle egységes csapattá kovácsolódtunk. És ez erőt ad a következő tanulmányutakhoz is!